

TSZ 1248

~~Nr my 2158~~

Opole, dnia 8 lipca 1983

TAJNE SPECJALNEGO ZNACZENIA

Egz. Nr 1

59
2

O C E N A

przebiegu działań operacyjnych w sprawie kurii

Z chwilą ogłoszenia informacji, iż papież przebywać będzie także na Górze św. Anny Kuria Opolska energicznie przystąpiła do działań duszpasterskich, organizacyjnych, propagandowych, a także agitacyjnych na rzecz religijnej aktywizacji społeczności parafialnych.

Ordynariusz zobligował cały kler do intensywnych działań w celu zapewnienia jak najwyższej frekwencji w spotkaniu z papieżem - w optymistycznych prognozach zakładano nawet 1 mln osób - a także do wizualnego zamianifestowania przez wiernych swego związku z kościołem i papieżem poprzez zewnętrzny wystrój obiektów sakralnych, domów mieszkalnych i tras przejazdu. W okresie od kwietnia do czerwca 1983r. Kuria Biskupia wydała 20 dokumentów kierowanych do kleru i parafian w związku z wizytą. Poświęcone one były zaleceniom charakteru duszpasterskiego, organizacyjnego oraz porządkowego. Wszystkie działania podejmowane przez kurię i kler parafialny miały na celu wyeksponowanie wizyty papieża jako sprawy pierwszoplanowej nie tylko dla kościoła, ale i całego społeczeństwa, a także zamianifestowania, iż kościół stanowi siłę zdolną skupić wokół siebie cały naród. Kościół był zainteresowany w tym, by w spotkaniu z papieżem licznie uczestniczyła młodzież i robotnicy. Biskupi podejmowali więc zdecydowane kroki, by dzień 21.06.83r. był dniem wolnym od pracy i zajęć szkolnych. Czyniono także liczne zabiegi, by zabezpieczyć pątnikom transport, zapewniając im możliwość korzystania z autokarów zakładowych oraz dodatkowych pociągów do stacji usytuowanych w pobliżu Góry św. Anny.

Celem koordynowania przygotowań do wizyty papieża, ordynariusz bp A. NOSSOL już 29.03.83r. powołał specjalną komisję d/s pielgrzymki, której przewodniczył bp J. WIECZOREK, a która ściśle współdziałała z komisją powołaną 21.04.83r. przez wojewodę opolskiego. Kuria była zainteresowana religijnym, sprawnym i spokojnym przebiegiem wizyty papieża. W związku z tym ze względów taktycznych usiłowała wycisnąć jawnie negatywne działania kleru lub ograniczać wykorzystywanie obiektów sakralnych do celów pozareligijnych. Mimo takiego jej stanowiska w miesiącu maju i czerwcu odnotowano kilka wystąpień i faktów negatywnego charakteru ze strony kleru i osób związanych z kościołem.

Środowiska działaczy byłej "Solidarności" w okresie poprzedzającym wizytę papieża znacznie się ożywiły. Zamierzały one wykorzystać ją do swych politycznych celów między innymi poprzez demonstracyjne zmanifestowanie swej obecności w uroczystości z udziałem Jana Pawła II na Górze św. Anny. Rozważano więc różne koncepcje i formy takiej demonstracji. Miały także miejsce konkretne działania np. rozprawianie przez J. CALKĘ - byłego działacza "S" do środowisk solidarnościowych kart wstępu do jednego z sektorów literowych. Wyprodukowano 1 rodzajów znaczków ze znakiem krzyża z kotwicą i literą "S", z zamiarem rozprowadzania ich wśród członków b. "S" uczestniczących w uroczystości na Górze św. Anny. Przygotowano dar dla papieża od internowanych o wyraźnie negatywnej wymowie politycznej. Inicjatywy te były konsultowane przez aktywistów b. "Solidarności" z ordynariuszem. Ustalono między innymi, że darów wręczanych Janowi Pawłowi II będzie 13 oraz, że dar w postaci krzyża z drutu kolczastego od internowanych wręczą czołowi aktywiści "Solidarności" opolskiej. W wyniku prowadzonych rozmów z ordynariuszem A. NOSSOLEM i biskupem J. WIECZORKIEM doprowadzono do tego, że papieżowi wręczono 14 darów oraz, że przy ich wręczaniu prenentujący delegacje nie wymieniły delegacji "Solidarności". Spowodowano także usunięcie wmontowanych w dekorację religijną symboli przypominających znak Polski Walczącej. Rozmowy prowadzone z biskupami spowodowały, że pozareligijny charakter uroczystości na Górze św. Anny został sprowadzony do minimum.

Istotnym działaniem zapobiegającym było zastosowanie trzymiesięcznego aresztu tymczasowego wobec byłego przewodniczącego WKZ NSZZ RI "S" J. GNIECIAKA, aktywnie zaangażowanego na rzecz wykorzystania imprezy na Górze św. Anny i w Niepokalanowie do celów pozareligijnych. Fakt ten zasadniczo wpłynął na wyhamowanie zamierzeń ekstremy "Solidarności" opolskiej.

W dniu 21.06.83r. w spotkaniu z papieżem na Górze św. Anny udział wzięło ok. 750 tys. osób. Uroczystość miała przebieg spokojny. Wystąpienia ordynariusza A. NOSSOLA i papieża zawierały treści religijno-historyczne. Bp A. NOSSOL stwierdził, "że lud śląski obok wierności kościołowi był wierny tradycji i mowie ojczystej". Jan Paweł II w swej homilii podkreślił, że Śląsk Opolski to Śląsk Piastowski, a jego władcy Polscy Piastowie w XII i XIII wieku byli związani z resztą kraju, przede wszystkim z Częstochową, Wrocławiem i Krakowem. Stwierdził także, iż na Górze św. Anny wspomina się tych, którzy na tej ziemi nie wahać się w odpowiednim czasie złożyć ofiary życia na polu walki, jak o tym świadczy znajdujący się tutaj Pomnik Powstańców Śląskich. Na zakończenie zaapelował, by synowie i córki tej ziemi modlili się w języku swych przodków.

(4) 3

Negatywnych treści wystąpienia na Górze św. Anny nie zawierały.

Byli działacze "S" Opolszczyzny usiłowali zmanifestować swą obecność poprzez zebranie się w sektorze "D" i demonstrowanie transparentów z prosolidarnościowymi napisami lub napisami nazw miejscowości stylizowanymi na wzór "Solidarność" /ujawniono 21 transparentów, z których 14 zlikwidowano/. Odnotowano także próby sprzedaży znaczków oraz kart z napisem "Solidarność" i fotografii papieża z napisem: "Na fundusz "S" 50zł". Na błonia Góry św. Anny został przyniesiony z opolskiej katedry przez 2 b. działaczy "S" tzw. krzyż internowanych. Nieliczna część uczestników posiadała chorągiewki, czapki i chusty z napisem "Solidarność". Obok aktywistów b. "Solidarności" Opolszczyzny prosolidarnościowe transparenty i inne przedmioty demonstrowała grupa gliwicka oraz ok. 200 osobowa grupa z Gdańska. Uczestnicy tej ostatniej posiadali chusty z napisem "Solidarność". Demonstracje te nie wywarły jednak większego wrażenia na zebranych. Jedynie podczas śpiewania pieśni "Boże coś Polskę..." duża część uczestników podniosła ręce z palcami ułożonymi w literę "V".

Wśród delegacji składających dary - za zgodą ordynariusza bpa A. NOSSOLA - znajdowała się 3 osobowa delegacja aktywistów b. "Solidarności", która wręczyła papieżowi drewnianą kasetę w kształcie książki z krzyżem internowanych z drutu kołczastego i napisem: "Ojcu świętemu internowani". W delegacji rolników indywidualnych uczestniczył były przewodniczący GKZ NSZZ RI "Solidarność" w Grodkowie ob. J. FIJAŁKOWSKI. Za uczestnictwem przedstawicieli byłej "Solidarności" w delegacjach z darami zdecydowanie opowiadał się bp J. WIECZOREK utrzymujący, iż stanowi ona siłę społeczną, z którą kościół musi się liczyć.

Kościelne służby porządkowe po zakończeniu uroczystości na Górze św. Anny zostały formalnie rozwiązane. W dniu 21.06.83r. ograniczyły się w zasadzie do kierowania ruchem pątników i z tych zadań wywiązały się należycie współdziałając z funkcjonariuszami MO. Zanotowano jednak pojedyncze przykłady akceptowania przez tę służbę demonstracyjnego zachowania się grup prosolidarnościowych. W dwóch przypadkach stwierdzono, iż członkowie tej służby mieli przypięte znaczki "Solidarności".

Współpracujący ze sztabem MO z ramienia Kurii ks. S. PIECZKA powołując się na zalecenie ordynariusza odmówił likwidowania przez jego służby transparentów o treści pozareligijnej. W wyniku sprawnie działających służb milicyjnych impreza miała przebieg spokojny, także sprawnie przebiegało rozśrodkowanie uczestników. Wielokierunkowe działania naszego aparatu, w tym liczne przedsięwzięcia profilaktyczne spowodowały że uroczystości na Górze św. Anny miały charakter w zasadzie religijny a inicjatywy opozycji politycznej miały wymiar peryferyjny.

Taki przebieg uroczystości nie satysfakcjonuje działaczy byłej "S" woj. opolskiego. Rozczarował ich także brak publicznego wsparcia ze strony papieża. Utrzymują oni jednak, iż sam pobyt Jana Pawła II w Polsce, a przede wszystkim wystąpienia zawierające dwuznaczne stwierdzenia świadczą o jego akceptacji dla krajowej opozycji wobec rządu, partii i ustroju. W środowisku tym zrodziły się jednak wątpliwości, czy w trosce o własne interesy kościoła nadal będzie stanowił bazę wspierającą polityczną działalność "Solidarności", przede wszystkim z tego powodu, iż wizyta wykazała, że kościół stanowi samodzielną siłę społeczną. Skrajne są także oceny spotkania papieża z L. WĄŁĘSĄ od poglądu, że były przywódca "S" przestał liczyć się jako partner polityczny do stwierdzeń, iż wzrósł jego prestiż i że wyposażony został on w konkretne zadania co do form dalszej działalności podziemia. W środowisku "Solidarności" panuje pogląd, że pomimo spokojnego i religijnego przebiegu uroczystości napięcia społeczne istnieją i mogą się ujawnić w sierpniu w postaci demonstracji, a nawet strajków.

Pierwsze odgłosy kleru oceniające wizytę Jana Pawła II sprwadzają się do stwierdzeń, iż miała ona charakter przede wszystkim religijny. Wykazała, że kościół posiada duży wpływ na społeczeństwo, a także to, że papież opowiedział się za linią porozumienia. Podkreśla się także, że powinna ona wpłynąć na stabilizację sytuacji społeczno-politycznej w kraju. Kler w wyniku wizyty oczekuje zniesienia stanu wojennego, kontynuowania dialogu z kościołem i całym społeczeństwem w oparciu o pełną realizację porozumień sierpniowych. Ponadto kler jest zdania, iż w wyniku pobytu papieża na Górze św. Anny wzrosła znacznie ranga i rola tamtejszego sanktuarium. Kler będzie czynił wysiłki zmierzające do dyskutowania wizyty papieża w kierunku umocnienia społecznej pozycji kościoła, a także rozszerzenia i pogłębienia zasięgu swego oddziaływania na poszczególne grupy społeczne, szczególnie na młodzież, robotników oraz wieś, między innymi poprzez podkreślenie bezpośredniego związku kościoła z narodem i utożsamiania Polaka z katolikiem. Będzie usiłował także jak najdłużej podtrzymać falę wzrostu religijności spowodowanej wizytą poprzez kultywowanie miejsc pobytu papieża oraz przedmiotów przez niego poświęconych.

W przypadku Góry św. Anny celowi temu będzie służyć wniesiona w Bazylikę tablica pamiątkowa oraz oltarz papieski zbudowany na terenie klasztornym, który zgodnie z założeniami kurii ma stanowić stały element sanktuarium diecezjalnego. W katedrze opolskiej funkcję tę będzie spełniał koronowany przez papieża obraz M.B. Opolskiej.

Wzrost aktywności religijnej na wsi - spowodowany wizytą papieża - zostanie niewątpliwie wykorzystany przez kler do dalszego organizowania parafialnego duszpasterstwa rolników, które ekstremalnie

6

"Solidarności" RI będzie usiłowała wykorzystać jako bazę propagowania i utrwalania idei "Solidarności".

Oceniając działania operacyjne stwierdzić należy, iż w okresie poprzedzającym wizytę papieża nastąpiło utrwalenie dialogu z księżmi pełniącymi kierownicze stanowiska, w tym także z biskupami. Wyegzerwowano od strony kościelnej podjęcie konkretnych działań na rzecz kształtowania pożądanых postaw działaczy podziemia politycznego i wyhamowywania jego negatywnych zamierzeń. Między innymi niedopuszczono do opanowania Komitetów Organizacyjnych przez byłych działaczy "Solidarności" i księży znanych z wrogich postaw. Znamionym jest fakt, że od działań przygotowujących wizytę odsunięty został bp A. ADAMIUK znany z pro-solidarnościowych poglądów.

Nie zdołano natomiast - pomimo realizowania różnych koncepcji - ograniczyć frekwencji wiernych. Każda inicjatywa w tym względzie była traktowana jako zła wola władz.

Do zabezpieczenia wizyty papieża na Górze św. Anny wykorzystano następujące środki operacyjne: 511 TW, w tym 176 pionu IV, 10 grup Wydz. "B" z aparatami fotograficznymi, 2 kamery telewizyjne Wydz. "T" 1.100 funkcjonariuszy operacyjnych Grupy Centralnego Podporządkowania. Środki te okazały się skuteczne w paraliżowaniu zamiarów przeciwnika. Efekty te można było osiągnąć dzięki dobremu współdziałaniu z wszystkimi pionami SB, a przede wszystkim z Wydz. V, który skutecznie rozpoznawał operacyjnie zamiary przeciwnika politycznego, szczególnie działaczy b. "Solidarności".

W dalszych działaniach operacyjnych należy zmierzać do operacyjnego umocnienia się w kierowniczych ogniwach diecezji poprzez pozyskanie do współpracy 11 księży, z którymi nawiązano kontakty operacyjne. Wykorzystując doświadczenia operacyjne z realizowanych zadań w sprawie "ZORZA" w sytuacjach konfliktowych - wywoływanych przez podziemie polityczne szerzej niż dotychczas stosować do ich łagodzenia lub likwidowania kierownicze ogniwa diecezji, zwłaszcza biskupów. W podobny sposób postępować w wypadku podejmowania przez kler diecezjalny negatywnych politycznie działań.

W związku z możliwością wykorzystania duszpasterstwa rolników do celów pozareligijnych należy przeciwdziałać włączeniu się do niego byłych działaczy NSZZ RI "S". Kontrolować operacyjnie działania diecezjalnego duszpasterza d/s rolników.

Wykorzystując agenturę księżowską oraz kontakty z klerem dążyć do dyskontowania stanowiska papieża w kwestii ziem zachodnich i północnych poprzez publiczne i środowiskowe popularyzowanie pozytywnych treści wystąpień papieża.

Wykonano w 3 egz.

1. egz. Dep. IV MSW

2. egz. spr. ob. "ZORZA"

3. egz. "Córka k"

BIOTEKA
Wojewódzki Urząd Ochrony Państwa
ul. R. Traugottowa 1 MSW
w Legionowie
ul. Spółdzielca
Nr 5

MACIEJ WYDZIAŁ IV
LW 10 w Op-10

Nr rej 2158